

ga ob koncu govora vzborno aklamirali ter presrečno zahvaljevali za nenavadno užitek.

Ta sestanek je pokazal, kako je učiteljstvo še idealno in kako si želi informativnih predavanj o kulturnem napredku sveta. Ob svojih sramotnih plačih si itak ne more nabavljati drugih znanstvenih knjig in revij. Zato so mu pa taka poučna predavanja jako dobro došla.

Priporočamo torej učiteljskim društvom, da si za svoja zborovanja oskrbe tudi vselej kakoga predavatelja o aktualnih znanstvenih pojavih.

Za predavatelje naj se pa obrnejo na „Slovensko Šolsko Matico“.

Štajersko.

Učiteljsko društvo za pol. okraj Ljutomer ima svoj redni občni zbor v četrtek 12. januarja t. l. ob 10. uri popoldne v Ljutomeru po sledečem vzporedju: 1. Zapisnik. 2. Dopisi. 3. Poročila (tajnikovo, blagajnikovo, knjižničarjevo in pevovodjevo.) 4. Volitve. 5. Naš položaj. (Razgovor.) 6. Slučajnosti.

Neobhodno potrebno je, da v tako resnih časih za naš stan nihče ne manjka. Drage tovarišice, odložite za takrat gospodinske opravke, a tovariši lovci, za ta dan puško na klin, ter vsi na snidenje v Ljutomeru.

Učiteljsko društvo za brežiški in sevniški okraj ima dne 6. januarja 1911 ob pol 11. uri popoldne v Vidmu svoj občni zbor po sledečem vzporedju: 1. Čitanje zapisnika. 2. Društvene zadeve. 3. Poročila predsednika o društvenem delovanju lanskega leta. 4. Poročila blagajničarke o stanju društvene blagajne in volitev treh pregledovalcev računa za leto 1910. 5. Predavanje. 6. Želje in nasveti.

Ormoško učiteljsko društvo je zborovalo 1. decembra t. l. v ormoški slovenski šoli ob jako dobri udeležbi, zakaj navzočih je bilo 74% družtvenikov.

V odsotnosti predsednikov, ki je bil radi seje okrajnega šolskega sveta v začetku zborovanja zadržan, je podpredsednik tovariš Porekar otvoril zborovanje, pozdravil navzoče ude in goste, čestital tovarišem in tovarišicam, ki so ali prebili sposobnostni izpit ali bili v času od zadnjega zborovanja stalno nastavljeni, ter naznanil pristop tovarišice Alojzije Kocmutove iz Središča.

Predavanje tovariša Rob. Košarja „Na lastnih nogah naprej“ je bilo dobro in temeljito proučeno, ter so se tovariši, ki so se k temu predmetu oglašali, večinoma s predavateljevim izvajanjem strinjali. Tovariš Kosi, ki je tudi govoril k predavanju, je še sam pridjal svoje misli: Kako na lastnih nogah naprej. O „Zavezini“ veliki skupščini v Rudolfovem je poročal tovariš Jerše, o odborovi seji „Zveze slovenskih učiteljev in učiteljic na Štajerskem“ predsednik tovariš Rajšp, o učiteljskem počitniškem tečaju v Mariboru pa tovarišica Olga Serajnikova.

Razpravljali smo še nadalje o važnih društvenih zadevah, ki se imajo deloma sporočiti naši „Zvezi“, deloma pa so se odložile za poznejša zborovanja.

Goriško.

Učiteljsko društvo za sežanski okraj je prosilo za draginjsko doklado. Okr. šolski svet je sklenil priporočiti prošnjo deželnemu šolskemu svetu. Omenjeno bodi, da so okrajni goriški, tolminski in gradiški zadolženi, sežanski pa je brez dolga.

Književnost in umetnost.

Über dreineue Centaurea-Hybriden. Von Oberlehrer Rajko Justin (Dorn bei St. Peter in Krain). — Kot ponatisk iz strokovnega lista „Österreichische botanische Zeitschrift“ je izšlo imenovano delo našega tovariša, odličnega strokovnjaka na polju rastlinstva. Tov. Justin živa v učenem svetu sloveče ime, ki si ga je s pričujočim spisom še bolj utrdil.

Dve častni nagradi, razpisani po pevskem zboru „Glasbene Maticе“, vsako po 100 je priznala „Glasbena Matica“ tovarišu Emilu Adamiču za „Tri večerne pesmi“ in skladatelju J. Novaku za Balado s sopranskim samosplovom, mešanim zborom in orkestrom. Na razpis je došlo 11 skladb. Pošiljatelji nenagradenih skladb jih dobe za neodprtimi kuverti nazaj, ako pošljejo „Glas. Mat.“ geslo in naslov, pod katerim naj se jim vrnejo.

Kongres glasbenikov v Rimu. Povodom svetovne razstave v Rimu leta 1911 se vrši tamkaj tudi svetovni kongres glasbenikov. Italijansko ministrstvo se je v tem pogledu obrnilo na vse države, da pošljejo na ta kongres svoje zastopnike.

Jugoslovanski slikarski kongres. Belgrajsko „Novo Vreme“ poroča iz Sofije, da je tamošnje slikarsko društvo sklenilo sklicati prihodnji mesec jugoslovanski kongres v Belgrad. Na ta kongres bodo povabljeni bolgarski, srbski, hrvatski in slovenski slikarji.

Srednješolski vestnik.

Slovensko profesorsko društvo.

Dne 28. decembra pret. leta je v „Narodnem Domu“ v Ljubljani zborovalo Slovensko profesorsko društvo.

Zborovanja, ki ga je vodil društveni predsednik prof. dr. Zmavc, so se v nenavadno obilnem številu udeležili zastopniki vseh srednješolskih zavodov na slovenski zemlji, kot gostje pa zastopnika hrvaškega profesorskega društva v Zagrebu prof. dr. Stjepan Srkulj in Mijo Krkljuš in pa dr. Mihajlo Pičeta iz Sarajeva, hospitant na ljubljanski c. kr. II. državni gimnaziji.

Iz predsednikovega poročila povzemamo, da šteje društvo 240 rednih članov. Društvo se z uspehom bori tako za varstvo stanovskih interesov kakor zlasti za poslovenje naših srednjih šol. Največ truda povzročajo nove slovenske učne knjige, zlasti ker se je boriti z velikimi denarnimi težavami. Izdajanje slovenskih učnih knjig bi bilo nemogoče, ako v društveni zaklad za prirejanje in izdajanje slovenskih učnih knjig ne bi pritekali blagovoljni darovi.

Iz tajnikovega poročila (prof. dr. Ilčič) posnemamo, da so poleg društvenega odbora kaj marljivo poslovali različni strokovni odseki (matematiški, filozofski, prirodoslovski, zemljepisni itd.), da so se vršili še precej dobro obiskovani društveni večeri, na katerih so referirali in razpravljali o tem in onem, da je društvo v čim najprijaznejših odnosih s sličnimi slovenskimi, zlasti pa jugoslovanskimi organizacijami, kar je rodilo že marsikak lep uspeh.

Hrvaško profesorsko društvo oskrbi šolske izdaje znamenitejših slovenskih pesnikov in pisateljev.

Nedelavnosti ne smemo očitati tistemu slovenskemu profesorstvu, ki vestno vrši svoje stanovske dolžnosti, v svojem prostem času spisuje slovenske učne knjige, sodeluje v odborih skoro vseh prosvetnih društev in je v velikem številu zastopano v vsakem prosvetnem ali leposlovnem listu. Naše šolske razmere se vobče niso znatno izboljšale. Celo na Kranjskem še vedno nimamo niti ene popolnoma slovenske državne srednje šole. Slovensčina se še vedno zastavlja na korist nemščine.

Blagajnik profesor Perušek poroča, da ima društvo koncem letošnjega leta K 1036 16 čistega imetka, dočim je v društveni knjižni zalogi K 986 — čistega.

Na predlog preglednikov se blagajniku prof. Perušku izreče topla zahvala in se mu podeli absolutorij.

Pri volitvah se v priznanje njegovih zaslug za društveno predsednika per acclamationem vnovič izvoli prof. dr. Zmavc, na izpraznjeni odborniški mesti prof. dr. Kušar in Kržišnik, za odborniškega namestnika pa prof. dr. Čerk.

Zanimive so resolucije, ki so na tem zborovanju prišle v razpravo.

I. Učencem „slovenskih“ srednjih šol slovenska izpričevala!

O tej upravičeni zahtevi je poročal prof. Grafenauer. Naše srednje šole se sicer štejejo za slovenske, izpričevala pa so vedno še nemška. To treba odpraviti.

Nemška šolska izpričevala delajo velike nepravilnosti učencem kakor roditeljem. Marsikak učenec, zlasti učenec nižjih razredov, ne ve povedati, kaj o njem govori izpričevalo. Se manj morejo iz izpričevala uspehe in neuspehe svojega sina presojati izveščine nemščine nevesti roditelji delavskega ali kmetijskega stanu, in tako jim ta, v tujem jeziku pisana šolska obvestila povzročajo mnogo nepotrebnih in dostikrat prav mučnih in nepedagoških sitnosti. Nemško šolsko izpričevalo pa utegne za učenca biti usodopolno zlasti v slučaju, če je učenec primoran prestopiti na drug, tuj zavod. Saj bo iz nemškega izpričevala vsakdo sklepal, da prihaja učenec z zavoda z nemškim jezikom in zahtevali bodo od njega takemu zavodu primerno izurjenost v nemščini.

Resnih zaprek proti uvedbi slovenskih šolskih izpričeval ni, zakaj šolska izpričevala niso več kopije nemško pisanega (nemščina je uradni jezik) glavnega kataloga, in idrijska realna in škofova gimnazija že izdajata slovenska šolska izpričevala.

II. Na slovenskih srednjih šolah je sistemizovanih vse premalo definitivnih učnih mest, vobče se slovenske srednje šole hudo zastavljajo.

O takozvanem suplentskem vprašanju poroča profesor Vagaja. Suplentske mizerije ni morda krivo to, da se filozofski študijam posveča preveliko število naših vseučiliščnikov, marveč jo povzroča edinole dejstvo, da država na slovenskih srednjih šolah ne ustanovi toliko definitivnih mest kot bi jih morala, ko bi se za slovenske srednje šole zanimala s toliko ljubeznijo kot se za druge. Ne da bi namreč z rastočim številom razredov na posameznih zavodih raslo tudi število definitivnih mest, to število nasprotno pada, raste pa število slabotiranih suplentskih mest. Na ta način si je država pretkalo leto samo na Kranjskem prihranila 2700 K, odnosno je za to vsoto prihranila na definitivna mesta čakajoče slovenske suplente. Seveda šteti na ta način edinole na slovenskih zavodih, nemški zavodi pa se vesele najblagohotnejšega pospeševanja od strani prav taiste učne uprave. Jako poneno je v tem pogledu, ako primerjamo odnose na naših slovenskih zavodih z onimi drugih zavodov v naši državi. Na avstrijskih nemških srednjih

šolah je razmerje med definitivnimi gimnazij-skimi učitelji in suplenti takšno, da pride na sto definitivno nameščenih profesorjev samo 17 suplentov, na laških srednjih šolah jih na sto definitivnih pride 18, na hrvaških 25, na čeških 27, na slovenskih pa kar 32 suplentov, dočim pride na kranjskih nemških zavodih na sto definitivnih profesorjev samo 10 suplentov. Če bi vlada hotela slovenske srednje šole dvigniti na stopnjo paralelnih nemških zavodov, bi morala ustanoviti najmanj 13 novih definitivnih mest. Da vlada slovenske srednje šole in slovensko profesorstvo namenoma zastavlja, je očitno.

III. Na slovenskih srednjih šolah naj se kot obvezen predmet uvede prostoročno risanje v z mislu učnih naredb z dne 20. marca 1909. Poroča prof. Wester.

IV. Matematiko tudi v višjih razredih poučujmo slovensko! Poroča prof. Reiser. S tem, da po ministrski naredbi tudi na zavodih s slovenskim učnim jezikom matematiko poučujemo nemško, je doseženo edinole to, da se dijaki v tem predmetu strokovno slabo izobražujejo, nemščini se pa pri matematiki tudi ne privajajo. Odločati pa more edinole strokovna izobrazba, in ker more temeljito strokovno posredovati edinole materinščina, naj se tudi matematika poučuje slovensko, to pa tem bolj, ker njej sorodno fiziko poučujemo slovensko.

V. Prav tako naj se tudi zgodovina in zemljepisje poučujeta slovensko!

Poroča prof. dr. Čerk: Kako naj zgodovina blaži čustva, če je učitelj primoran, predavati kolikor mogoče suhoparno in enostavno brez vsega poleta, ker bi ga drugače dijaštvo niti ne umelo? Edino v materinščini poučevana zgodovina bi mogla dosežati svoj pedagoški smoter. Vzporedno z zgodovino pa moramo tudi njej sorodno zemljepisno vedo poučevati slovensko.

VI. V konsekvenci podanih resolucij je prof. Čerk zahteval, da se ustanovi po eno zgodovinsko mesto na ljubljanski prvi in na novomeški gimnaziji, prof. Kobal pa, da se ustanovi več mest risarskih asistentov.

**** Statistika usposobljenosti izpittov za srednje šole.** V zadnjem šolskem letu 1909-10 je na avstrijskih vseučiliščih napravilo 792 kandidatov usposobljenostne izpite za srednje šole; prejšnje leto pa 753. Na posamezna vseučilišča pa se razvrste takole: na Dunaju letos 240 (lani 205), v Inostu 43 (37), v Gradu 52 (43), v Pragi na češkem vseučilišču 201 (210), v Pragi na nemškem vseučilišču 68 (88), v Lovu 86 (86), v Krakovem 79 (59) in v Črnovicah 23 (25) kandidatov.

Politiški pregled.

*** Prestolonaslednik in njegovi otroci.** Znani madjarski poslanec, bivši justični minister Polonyi, piše v madjarskem listu „Pesti Naplo“ o prestolonasledniku Franu Ferdinandu in njegovi rodovini: „Ne moremo verovati, da bi bodoči cesar in kralj, ko pride v položaj, da bi mogel odločiti o rodovinskem položaju svoje žene in otrok, mogel delati v njih škodo, ako govorita zakon in morala njegovim otrokom v prilog. Glede njegove prisage — da se odpove za svoje otroke pravici do prestolonasledstva — je zgodovinski dokazano, da obljube, ki so jih člani vladarskih hiš položili vnaprej, niso bile nikdar držane. Že pri razpravi o tožadnem zakonu sem izjavil in izjavljam še sedaj, da so otroci, ki izvirajo iz zakonito sklenjenega zakona, na podlagi ogrskega državnega prava brezdvomno poklicani k prestolonasledstvu, ker so že z rojstvom samim postali avstrijski nadvojvode.“

*** Dveletna vojaška služba.** „Fremdenblatt“ je priobčil iz pessa nekega generala članek o dveletni vojaški službi. Članek pravi, da uvedba dveletne vojaške službe prinese koristi vojski ter bo tudi v prilog gospodarskim interesom prebivalstva. Na to prinaša tudi menja raznih parlamentarcev, ki se izrekajo na sploh ugodno za dveletno vojaško službo; med drugim je tudi zahteva, da naj se zniža služba pri mornarici od 4 na 3 leta.

Prihodnji vseslovenski kongres. Ruski listi prinašajo poročilo, ki ga je objavil prof. Kulikovskij v Petrogradu o zadnjem slovenskem kongresu v Sofiji. Profesor Kulikovskij apelira na ruske nacionaliste, obrniti pozornost na slovenske zadeve in vso energijo posvetiti slovenskim interesom, „Vsesrski nacionalni klub“ naj skrbi, da se prihodnji slovenski kongres vrši leta 1913 v Petrogradu. Kongres bi obenem slavil 300 letni jubilej srečno prebite krize v letih 1610—1613, ko je žugala Slovanom resna katastrofa. Ako bi namreč takrat ostali Poljaki na krmilu, bi morali Slovani podleči zapadno-evropskemu vplivu. V takih okoliščinah bo seveda težko, sklicati vseslovenski kongres.

*** Novi noveli.** Avstro-ogrski kovnica za denar bo l. 1911. izkovala: 1000 kosov zlatih 100 K, 100.000 zlatih 20 K, 200.000 kosov zlatih 10 K, 15.862.000 kosov po 20 vin, 25.000.000 kosov po 10 vinarjev, 10.000.000 kosov po dva vinarja in 41.168.000 kosov po en vinar. V celem torej novecev v vrednosti 5.872.000 kron.

* Prepoved ogrskega nauč. ministra.

Naučni minister grof Zichy je izdal odredbo, s katero se prepoveduje Srbom kot nagrado za dober napredek ubencem darovati pesmi umrlega srbskega pesnika Jovana Zmaja-Jovanovića. Ta odredba je izzvala v krogih madjarskih Srbov veliko ogorčenje in srbski listi ostro napadajo ministra. Zadeva bo predmet interpelacije v državnem zboru.

* Nekoliko statistike o pokojninah.

Leta 1869. je bilo v Avstriji 51.567 oseb, ki so dobivale državne pokojnine in provizije, leta 1908. jih je bilo več nego dvakrat toliko, to je 166.264 oseb. Leta 1865. je bila za pokojnine proračunjena vsota 23.171.000 K, leta 1910 pa 99.000.000 K. V enakem razdobju so narasle pokojnine uradnikov in slug od 12.075.992 K na 58.361.890 K pokojnine vdov od 4.940.460 na 24.527.027 K, dočim so provizije vzlele temu, da se je zmanjšalo število opravičencev do provizij od 3.269.280 K narasle na 6.275.717 K.

Modernistovska prisega. Med nemškimi teologi v Berlinu jih je mnogo, ki se upirajo položiti prisego proti modernizmu, večinoma so to profesorji bogoslovja in priznani teologi, n. pr. dekan dr. Knöpfler, dr. Gith, dr. Walter, dr. Göttberger; dvorni kaplan in profesor na nekem dvornem zavodu dr. Heldwein je prosil za odpust iz dobre službe. Tudi v provinci se nabaja mnogo duhovnikov, ki nočejo položiti prisage.

Volilna reforma v Italiji. Ministrski svet je sklenil predložiti zbornici zakonsko osnovo volilne reforme, po kateri se poviša število upravičenih volilcev za poldrugi milijon in se uvede volilna dolžnost.

*** Agitacija za italijansko fakulteto.** V Puljo so zborovali italijanski vseučiliščniki, ki so sklenili, da uvedejo po vsej Istri agitacijo za italijansko pravno fakulteto.

Kranjske vesti.

—r— Umrl je na novega leta dan Josip Čerin, nadučitelj v pokoji v Zagorju ob Savi, star 73 let. Boga mu spomin!

—r— C. kr. okrajni šolski svet v Kranju je imel dne 29. pret. m. pod predsedstvom c. kr. okrajnega glavarja Franca Schittniga svojo redno sejo. Predsednik poroča o tekočih zadevah: Na petrazredni deški ljudski šoli v Škofji Loki se je otvoril za tretji razred paralelni oddelek, v katerem se je nastavila za učiteljico Marija Sterlekarjeva. — Deželni sadjerejski nadzornik Martin Humek bo nadzoroval tudi šolske vrte. — Stalno sta nameščeni Josipina Majdetova v Krizih pri Trzinu in Anica Vavkova v Čerkilah. — Zaradi bolezni imajo dopust Julija Jakličeva v Besnici, Ivanka Paternostrova v Trzinu in Angela Miklavčičeva v Predvoru, nadomeščajo jih Herman Kmet, in Marija Bartoloti in Davorinka Deželova. — Enorazrednici v Velesovem in Zabnici se razširila v dvorazrednici v šolskem letu 1911/12, enorazrednica v Kovorju pa v šolskem letu 1912/13. — Glede nameščenja definitivne učne osebe v Poljanah nad Škofjo Loko se je staval tozadevni predlog. — Staro-tne doklade so dobili Julij Flis v Škofji Loki, Janko Leban v Bukovici in Alojzij Sežun v Mavčičah peto, Janez Jezeršek v Dupljah in Friderik Kramar v Škofji Loki četrto, Marija pl. Kleinmayrova pa prvo (provizorično). — Bešla se je neka disciplinarna zadeva; prošnje za denarno podporo so se odstopile v ugodno rešitev c. kr. dež. šol. svetu. — Račun za leto 1910 izkazuje 104.20 K prebitka. — Stroški za l. 1911 so proračunjeni na 1847.23 K.

Štajerske vesti.

—3— Okrajni šolski svet celjski je imel dne 27. pret. mes. svojo redno mesečno sejo, v kateri je vzel na znanje več tekočih zadev, kakor: nadučitelj Čulke je na lastne stroške prestavljen s Ptujске gore za nadučitelja na Dobrni; odklonjen je rekurz načelnika kraj. šol. sveta v Petrovčah zoper imenovanje g. Turnška za kraj. šol. ogledlo istotam; celjska okoliška šola ima glavne počitnice istočasno kot celjske mestne šole; nadalje so se obravnavale ovadne nekega načelnika kraj. šol. sveta; sklepal se je o ustanovitvi ekskurendne šole pri Sv. Magdaleni (St. Pavel); priporočala se je neka prošnja za starostno doklado; na znanje se je vzelo poročilo o nadzorovanju šol St. Peter, Liboje in Blagovna in se je nadučitelju Jakobu Stantaju izrekle pohvalno priznanje za uspešno delovanje šoli.

—5— Razpis učiteljskih mest. Razpisana so sledeča učiteljska mesta: na petrazredni ljudski šoli pri Kapeli, okraj Gorjuna Radgona, 2. plač. razred dve definitivni učiteljski mesti, prošnje do 20. jan.; na šestrazrednici s paralelko pri Sv. Barbari v Halezah, 3. plač. razred, mesto definitivnega učit., prošnje do 10. januarja; na petrazrednici pri Sv. Križu nad Ljutomerom mesto učitelja, ozir. učiteljice, prošnje do 20. jan., na šestrazredni ljudski šoli s provizorično paralelko 6. razreda pri St. Petru v Gorjuni Radgoni, 2. plač. razred, mesto učiteljice; prošnje do 20. januarja na krajni šolski svet.